

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับขวัญกำลังใจของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก และ 3) เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ซึ่งในบทนี้ได้นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก จำนวน 2,360 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก จำนวน 331 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่ และมอร์แกน (ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2548 : 51) ที่ระดับ .05 โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เพื่อคัดเลือกให้เหลือกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาขวัญกำลังใจของครูและการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 59 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะปลายเปิดให้เลือกตอบ (Check list) มีข้อคำถาม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เรียงระดับความคิดเห็นจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด แบ่งเป็น 5 ระดับ มีข้อคำถาม 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) เรียงระดับความคิดเห็นจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด แบ่งเป็น 5 ระดับ มีข้อคำถาม 24 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Window เพื่อวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกศึกษา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีระดับขวัญกำลังใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีขวัญกำลังใจในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสภาพการทำงาน ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านการติดต่อสื่อสาร และอันดับสุดท้าย คือ ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ และเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครู มีขวัญกำลังใจในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความชัดเจนของเอกลักษณ์สถานศึกษา ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร สภาพสถานศึกษาน่าอยู่ น่าทำงาน ความชัดเจนของจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา วิธีการปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวนงานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย ความเหมาะสมของนโยบายสถานศึกษา การแก้ปัญหาในสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินงานที่ปฏิบัติ และความเหมาะสมของชั่วโมงที่ปฏิบัติการสอน

1.2 ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครู มีขวัญกำลังใจในระดับมาก 3 ข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ ความพึงพอใจต่อการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในโรงเรียน ความพึงพอใจต่อวิธีพิจารณาความดี

ความชอบในโรงเรียน และความพึงพอใจต่อการชมเชยก्योंที่ได้รับ ระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงตามลำดับ ดังนี้ ความพึงพอใจต่อเงินวิทยฐานะที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อเงินเดือนที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความพึงพอใจต่อระบบในการปรับปรุงวิทยฐานะ ความพึงพอใจต่อบำเหน็จรางวัลที่ได้รับและความพึงพอใจต่อวิธีการย้ายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.3 ด้านการติดต่อสื่อสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครู มีขวัญกำลังใจในระดับมาก 5 ข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การแสดงความคิดเห็นในการทำงานภายในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงงานระดับปานกลาง 1 ข้อ คือการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครู มีขวัญกำลังใจในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ ความพึงพอใจกับงานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสมกับความสามารถ สภาพของสุขภาพทางจิต สภาพของสุขภาพทางกาย และอันดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย

2. การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการเตรียมการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการประเมินภายนอก และเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละด้านพบว่า

ด้านการเตรียมการ มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีส่วนร่วมในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ การศึกษาบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การศึกษาแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการร่วมมือกับผู้บริหารในการเตรียมวางแผนจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ด้านการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ การมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือระหว่างเพื่อน

ร่วมงาน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบในการประเมินตามมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือในการประเมินการมีส่วนร่วมในการกำหนดและเขียนโครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระยะยาว การนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา การนำผลการประเมินไปปรับปรุง การปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระยะสั้น การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมิน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา

ด้านการประเมินภายนอก มีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีส่วนร่วมในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสารสนเทศในทุกด้านตามมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือกับคณะผู้ประเมินจาก สมศ. ในการสืบค้นข้อมูลและการประเมินผลตามมาตรฐาน

3. ขวัญกำลังใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผลการวิจัยที่ได้มีประเด็นที่น่าสังเกตน่าสนใจ ที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครู เช่นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ไว้ชัดเจนโดยกำหนดให้ทุกฝ่ายร่วมกันสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู มีระบบนิเทศภายในโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน มีบริการในการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนางานและพัฒนาตนเองให้กับครู ส่งเสริมให้มีการบริหารอย่างเป็นระบบและครบวงจร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก .2548 : 6-11) และจากการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาโรงเรียนครั้งที่ 1/2550 พบว่า มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม มีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีคุณภาพเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถ

ตรงกับงานที่รับผิดชอบ มุ่งมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูเพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายก. 2550 : 25) ตลอดจนครูส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการ จึงทำให้ได้รับเงิน วิทยฐานะชำนาญการเป็นเงินเดือนละ 3,500 บาท ทำให้ครูมีรายได้สูงขึ้น จากเหตุผลดังกล่าว ข้างต้นจึงน่าจะเป็นสาเหตุทำให้ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีขวัญกำลังใจใน ภาพรวมระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ สยาม ปิยะนราธร (2541 : 12-15) ที่ได้กล่าวถึงการสร้างขวัญ กำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานประกอบด้วย เงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การ มีส่วนร่วมในการทำงานและผู้บริหารต้องมีความยุติธรรม และ ธิดา พาหอม (2544 : 128-131) ที่ กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน คือ บทบาทและความเป็นผู้นำที่ดีของ ผู้บริหาร การตอบแทนการปฏิบัติงานที่เหมาะสมยุติธรรม ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของคำทอง อมาตย์ มนตรี (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู มีขวัญ กำลังใจในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสันต์ ชมสวัสดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนที่กั้นดาร์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ส่วนมากมีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ตลอดจนสอดคล้องกับ เว็บบอร์ด (Webberl. 2001 : 1-3) ได้ศึกษาอิทธิพลของความสำคัญและโครงสร้างแรกเริ่มที่แสดงออกของ ผู้บริหารจากขวัญกำลังใจของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐหลุยเซียน่าโดยมีจุดประสงค์ที่เพื่อ ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างแบบผู้นำของผู้บริหารรับรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐหลุยเซียน่า พบว่า การรับรู้แบบผู้นำผู้บริหารมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และแบบ ผู้นำที่มีการริเริ่มสูงแสดงให้เห็นถึงขวัญกำลังใจ

เมื่อพิจารณาขวัญกำลังใจขวัญกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ นครนายก เป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพการทำงาน ครูมีขวัญกำลังใจ ด้านสภาพการทำงานสูง ที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในทุกระดับให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และมีระบบการ บริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ ดังที่ สุรางค์ บันยานนท์ (2542 : 104) มีความเห็น ว่าการจัดการมอบหมายงานให้ผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติหรือรับผิดชอบ การจัดสภาพการทำงานให้ เรียบร้อย สะอาด และสบาย การประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีระบบ และการเปิดโอกาสให้ ผู้ได้บังคับบัญชาร่วมแสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นนั้น เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดขวัญ กำลังใจที่ดี และ วิจิตร อวาทกุล (2542 : 225) ที่ได้กล่าวว่า สภาพของการทำงาน สะดวกสบาย ลำบาก งานหนัก เหมาะสม เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน ความศรัทธาความเชื่อมั่นของ เจ้าหน้าที่ที่มีต่อ วัตถุประสงค์ นโยบายของกลุ่มและองค์การความพึงพอใจในหน้าที่การทำงานที่ ปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสันต์ ชมสวัสดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนที่กั้นดาร์ สังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ส่วนมากมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ส่วนมากมีขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ด้านความรู้สึกประสบผลสำเร็จ ด้านความรู้สึกพอใจในงานที่ปฏิบัติ และด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานอยู่ในระดับสูง

ส่วนด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ครูมีระดับขวัญกำลังใจรองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครนายกมีนโยบายในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทุกภาค ส่วนให้มีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับครู กล่าวคือให้ทุกฝ่ายร่วมกันสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู มีระบบนิเทศภายในโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน มีบริการในการศึกษาค้นคว้า เพื่อพัฒนางานและพัฒนาตนเองให้กับครู ส่งเสริมให้มีการบริหารอย่างเป็นระบบและครบวงจร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก, 2548 : 6-11) ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 163) ได้กล่าวว่าขวัญมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือลักษณะท่าทางและบทบาทของผู้นำหรือหัวหน้างานที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา สัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน มีความสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จขององค์การ ความพึงพอใจในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ เพราะในการปฏิบัติงานถ้าได้ทำงานที่ตนพึงพอใจ ย่อมได้ผลงานมากกว่างานที่ตนไม่พึงพอใจ ความพึงพอใจต่อจุดมุ่งหมาย หลักการ และนโยบายการดำเนินงานขององค์การและระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น การให้บำเหน็จรางวัล การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานดีเยี่ยมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาขยันขันแข็งในการทำงาน สภาพของการทำงาน ควรจะให้ถูกสุขลักษณะ มีอากาศถ่ายเท มีแสงสว่างที่พอเพียง มีเครื่องมือใช้พอเพียงต่อการปฏิบัติงาน และสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งสภาพทางร่างกาย และจิตใจมีผลอย่างมากต่อการ ทำงานถ้าผู้ปฏิบัติงานมีปัญหาเรื่องสุขภาพย่อมไม่สามารถทำงานให้เกิดผลดีได้ และวิจิตร อวระกุล (2542 : 225) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อขวัญของการทำงานว่ามี 6 ประการ คือ ภาวะการณ์ เป็นผู้นำในการบริหารงาน ความพึงพอใจในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติอยู่ของเจ้าหน้าที่ ความศรัทธา ความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อวัตถุประสงค์ นโยบายของกลุ่มและองค์การ ความเป็นธรรมในการพิจารณาให้บำเหน็จ ความคิดความชอบตำแหน่งหน้าที่การงาน สภาพของการทำงาน สะดวกสบาย ลำบาก งานหนัก เหมาะสม เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน และสุขภาพทางร่างกายและจิตใจในหน่วยงาน แข็งแรง พอที่จะทำงานในหน้าที่หรืออ่อนแอทำไม่ไหว ตลอดจนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสันต์ ชมสวัสดิ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ข้าราชการครู โรงเรียนที่กั้นดงสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ส่วนมากมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง ส่วนมากมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านความรู้สึก

เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานด้านความรู้สึกประสบผลสำเร็จ ด้านความรู้สึกพอใจในงานที่ปฏิบัติ และด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงานอยู่ในระดับสูง

2. การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกแห่งอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ทุกโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2547 : 19) ที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีสาระสำคัญ 8 ประการ คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2546 : 32-33) ที่กำหนดบทบาทของคณะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาจำแนกออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การเตรียมการ ช่วงที่ 2 การดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพใน และช่วงที่ 3 การประเมินภายนอก ตลอดจนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาติชาย พิมพีไสย (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสูงที่สุด น่าจะเนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นด้านที่จำเป็นต้องปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจากเป็นด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดเพราะจำต้องดำเนินการในทุกส่วนของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2546 : 32-33) ที่กำหนดบทบาทของคณะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาด้านการ

ดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน คณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการบริหารของสถานศึกษาโดยมีบทบาทในการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและประเมินผล ปรับปรุง พัฒนา และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เข้มทอง สิริแสงเลิศ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษา คือ ระบบการประกันคุณภาพที่เน้นการควบคุมการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาและใช้ปฏิทินการศึกษา เป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนการปฏิบัติงานระยะ 1 ปีมากที่สุด ตลอดจนสอดคล้องกับ สุเทพ วงษ์เนตร (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องบทบาทในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ตามกระบวนการเต็มมิ่ง (PDCA) ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ส่วนด้านการเตรียมการและด้านการประเมินภายนอก มีการระดมการปฏิบัติรองลงมาตามลำดับ ซึ่งน่าจะเนื่องมาจากด้านการประเมินภายนอกเป็นด้านที่มีคณะกรรมการจาก สมศ. มาเป็นผู้ประเมินครูจึงเป็นเพียงผู้ให้บริการข้อมูลในการสืบค้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักนิเทศ และพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2546 : 32-33) ที่กำหนดไว้ว่าช่วงที่มีการประเมินภายนอก คณะครูและบุคลากรควรร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาสภาพการดำเนินการของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และหลังจากที่ผู้ประเมินภายนอกเข้ามาทำการประเมินสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาจะต้องให้ความร่วมมือกับคณะผู้ประเมินภายนอกเป็นอย่างดีเพื่อประโยชน์ที่จะได้กับสถานศึกษา

3. ขวัญกำลังใจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งน่าจะเนื่องมาจาก การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และ ขวัญกำลังใจของครูเป็นส่วนหนึ่งที่จะขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเฮอส์เบอร์ก และคณะ (Herzberg & others. 1959 : 85 – 90) ที่ได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ

องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน มีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของการโดยตรง เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ (Motivation factors) ส่วนองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจในงาน และมีหน้าที่ป้องกันหรือกำจัดไม่ให้เกิดที่ถอย ไม่อยากทำงาน เรียกว่าปัจจัยกำจัด (Hygiene factor) ศี อนันต์คุณ (2542 : 63) ที่กล่าวได้ว่าขวัญและกำลังใจมีความสำคัญต่อการบริหารงาน ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากร ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าคนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในบรรดาทรัพยากรบริหารทั้งหมด และ พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 229) ที่กล่าวไว้ว่าขวัญกำลังใจทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานอย่างสมานฉันท์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สร้างความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์และความศรัทธาต่อองค์กร เกื้อหนุนให้ระเบียบข้อบังคับขององค์กรเกิดผลในการปฏิบัติ เสริมสร้างความสามัคคีในองค์กร ก่อให้เกิดพลังร่วม เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในองค์กรกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร จูงใจให้เกิดเจตคติต่อองค์กร และก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันเป็นประโยชน์ต่อองค์กร และเกิดความเชื่อมั่น ความมั่นคงทางใจ และศรัทธาทำให้ทำงานอยู่กับองค์กรได้นาน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ขวัญกำลังใจของครูมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาคืองานโดยรวมของครูในสถานศึกษาซึ่งจะปฏิบัติอย่างเป็นประจำและต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

1.1 ขวัญและกำลังใจของครู

1.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ควรพัฒนาและกำหนดแนวทางการขยายให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าครูยังขาดขวัญกำลังใจในเรื่องวิธีการขยายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกและสถานศึกษาควรจัดหาหรือส่งเสริมให้ครูได้รับบำเหน็จรางวัลในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่อง เช่น ระบบการปรับปรุงวิทยฐานะ การพิจารณาเงินเดือนที่บริสุทธิ์ยุติธรรม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าครูยังขาดขวัญกำลังใจในเรื่องเงินเดือน เงินวิทยฐานะและบำเหน็จรางวัล

1.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับระบบการเฝ้าระวังภายนอกและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินการในทุกขั้นตอนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของครูในทุกส่วนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเรื่องอื่นๆ

1.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกและสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในทุกด้าน เพราะผลการวิจัยพบว่าครูยังปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งควรจะปฏิบัติในระดับมากที่สุดเนื่องจากการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจของครูกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก